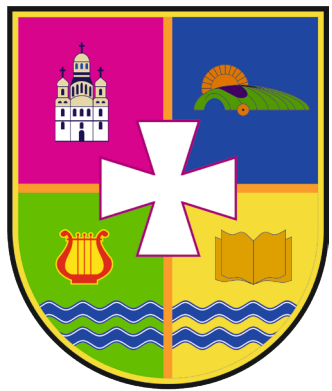

Наша громада — єдина родина

Де згода в сімействі, де мир і тишина,
Щасливі там люди, блаженна сторона.
І.П. Котляревський.

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА ПРО ЖИТТЯ НАШОГО КРАЮ №1 (102) 14 СІЧНЯ 2022 РОКУ

Як у Білоцерківській територіальній громаді відзначили Новий рік і Різдво Христове

Після святкового концерту в Білоцерківці. На сцені — артисти та всі причетні до свята.

Вокальний ансамбль «Подільчочка» вітає з Новим роком і Різдвом.

Учасники творчих колективів Рокитянського СБК виконують старовинні колядки.

«Родзинкою» концерту в Огірівці стала масова участь талановитих юних артистів.

Візитівкою Білоцерківської громади є високий рівень культурно-масової роботи. Святкові концерти, розважальні шоу, дискотеки тощо, які організовують працівники культури із залученням артистів-аматорів, за рівнем проведення та виконавської майстерності не поступаються заходам за участі професіоналів.

От тільки пандемія коронавірусу зруйнувала звичний ритм повсякдення. Багато людей переосмислили життєві орієнтири, тож частина учасників творчих колективів тепер не відвідують їх. А ті, хто все ж не відмовилися від свого захоплення, можуть будь-якої миті несподівано захворіти та поставити під загро-

зу виступ усього колективу. Це раніше прийти на репетицію з нежиттю чи високою температурою вважалося ледь не героїзмом. Зараз такий учинок розцінюють інакше — як загрозу здоров'ю оточуючих...

У таких умовах організувати та провести культурно-мистецький захід на високому

рівні вкрай складно, скажіться завідувачка сектору культури, туризму та охорони культурної спадщини виконавчого комітету Білоцерківської сільської ради Наталія Лук'янець.

Є ще один фактор, який впливає на роботу культпрацівників: у клубних закладах відчутно поменшало глядачів. Люди не хочуть зайвий раз вештатися знов таки через ризик інфікуватися. Хоча відвідування концертів останнім часом стало цілком безпечним: до глядацької зали тепер пускають лише вакцинованих громадян після пред'явлення ковід-сертифікатів.

— Постає питання про економічну доцільність проведення заходу, якщо на нього приходить усього лише 20—30 глядачів. Адже залу все одно треба попередньо обігріти, витративши чималу кількість електроенергії чи солярки, — говорить Наталія Андріївна. — Тому ми вирішили, що кожен клубний заклад обмежиться лише одним святковим заходом на вибір: до Дня Святого Миколая, на Новий рік чи Різдво. А вітання до інших свят підготує онлайн.

Далі на стор. 3

В Україні дозволили бустерну дозу вакцини від COVID-19

6 січня 2022 року Міністр охорони здоров'я України підписав наказ про введення бустерної дози вакцини проти COVID-19 для всіх вакцинованих громадян віком від 18 років.

Це стало можливим після того, як в Україні двома дозами вакцини від коронавірусу щепилося майже половина дорослих. Принагідно зазначимо, що на Полтавщині вакциновано 51 % дорослих, наша область входить у трійку регіонів-лідерів за кількістю щеплених після Києва (73%) та Київської обл. (55%).

Нагадаємо: раніше третю дозу вакцини могли отримати лише пацієнти з низьким імунітетом та люди віком від 60 років.

Бустерна доза має посилити ефективність вакцини проти коронавірусу «Омікрон». Цей напрохуд заразний штам уже виявили в ба-

гатьох регіонах України, зокрема й у Полтаві. Очікується спалах «Омікрону» вже найближчим часом.

Звертатися по третю дозу можна в період від 6 до 9 місяців після дати отримання другої щеплення від COVID-19. Новий сертифікат про три дози вакцини буде доступним у «Дії» орієнтовно з кінця січня. Він діятиме 270 днів із дати щеплення. До того часу буде чинним сертифікат за попередній курс вакцинації.

Для бустерної дози рекомендують використовувати м-РНК-вакцини Moderna або Comirnaty/Pfizer незалежно від того, якою вакциною щепилася людина раніше.

До речі: британські вчені протестували сім різних вакцин. Усі виявилися безпечними та ефективними проти COVID-19. Однак найвищу ефективність для бустерної дози проти Covid-19 показали саме Pfizer і Moderna.

БІАГР
БІЛОЦЕРКІВСЬКА АГРОПРОМИСЛОВА ГРУПА

ПП «БІЛОЦЕРКІВСЬКА АГРОПРОМИСЛОВА ГРУПА»

ПП «БІАГР» на постійну роботу запрошує:

- налагоджувальника контрольно-вимірювальних приладів та автоматики;
- налагоджувальника устаткування у виробництві харчової продукції;
- електромонтера;
- оператора розфасовувально-пакувального автомата.

Вимоги до кандидата:
професійно-технічна освіта, досвід роботи за фахом,
бажання працювати на результат.

Наше підприємство гарантує Вам гідну заробітну плату, офіційне працевлаштування, соціальні пільги, вчасну безкоштовну комфортну доставку службовим транспортом із навколишніх сіл на роботу та з роботи, своєчасну та стабільну виплату заробітної плати.
Чекаємо Вас за адресою: Миргородський р-н, с. Білоцерківка,
тел. відділу кадрів: (05345) 9-13-39, (моб.) 067-401-56-63

У бюджеті Білоцерківської громади на 2022 рік близько 70% надходжень становлять власні доходи

Як повідомляла газета в попередньому номері, 21 грудня 2021 року на засіданні тринадцятої сесії сільської ради було прийнято бюджет Білоцерківської сільської територіальної громади на 2022 рік.

Документ передбачає збалансований бюджет громади в сумі 84313106 гривень, що складає 104 % бюджету на 2021 рік.

При розрахунку дохідної частини бюджету було враховано положення Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» та зміни в податковому законодавстві.

Дохідна частина бюджету визначена в сумі 5801254 гривень власних доходів громади, що становить 69 % від загального обсягу надходжень, та 26300352 гривень субвенцій з державного та обласного бюджетів.

Основним джерелом наповнення бюджету передбачається податок на доходи фізичних осіб у сумі майже 39,5 млн грн, що становить

113 % від очікуваних надходжень даного податку за 2021 рік. Збільшення надходжень очікується у зв'язку зі збільшенням частки зарахування цього податку до місцевих податків (тепер 64 %) відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік», а також підвищенням соціальних стандартів.

Ще одним джерелом наповнення бюджету є податок на майно, який включає в себе плату за землю, податок на нерухоме майно та транспортний податок. Надходження від цього податку очікується в сумі 6,9 млн грн.

Із акцизного податку надходження прогнозується в сумі майже 5,0 млн грн, зокрема 676 тис. грн акцизного податку з реалізації алкогольних напоїв та тютюну. Очікується збільшення надходжень податку на 7 % відносно показника 2021 року.

Прогнозована сума надходжень єдиного податку на 2022 рік становить 5,4 млн грн. Збільшення надходжень податку очікується

внаслідок зростання мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму.

Надходження плати за надання адміністративних послуг очікується в сумі 689 тис. грн. Це стільки ж, як і в попередньому році.

Решта податків та зборів становить менше 1% надходжень до бюджету громади.

З державного бюджету планується отримати 25,3 млн грн освітньої субвенції для виплати заробітної плати педагогічним працівникам, а з обласного бюджету – 62 тис. грн на оздоровлення дітей, 16,5 тис. грн на зубопротезування та ліки для громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, 13 тис. грн на поховання учасників бойових дій, 30 тис. грн на санаторно-курортне лікування учасників ООС, 0,1 тис. грн на встановлення телефонів особам з інвалідністю, 600 тис. грн на реконструкцію Рокитянської амбулаторії ЗПМС та 241,5 тис. грн на реалізацію проєктів-переможців Бюджету участі Полтавської області у 2021 році.

Видаткова частина бюджету визначена в сумі 83376211 гривень видатків загального фонду та

936895 гривень видатків спеціального фонду бюджету.

На 2022 рік кошти бюджету розподілено таким чином:

Із загального обсягу видатків на освіту 40,7 млн грн планується витратити на утримання загальноосвітніх закладів громади, 6,9 млн грн – на утримання дошкільних закладів, ще 1,2 млн грн – на утримання централізованої бухгалтерії закладів освіти.

Видатки в галузі державного управління спрямовуються на утримання виконавчого комітету сільської ради (12,4 млн грн), відділу освіти, молоді та спорту (845 тис. грн), сектору культури, туризму та охорони культурної спадщини (261 тис. грн), фінансового відділу (757 тис. грн).

У галузі медицини на утримання амбулаторій у селах Білоцерківка та Рокита, а також на утримання мережі ФАПів із місцевого бюджету передбачено 1,6 млн грн. За рахунок субвенції з обласного бюджету передбачено 600 тис. грн видатків на проведення реконструкції будівлі Рокитянської амбулаторії.

На утримання сільських будинків культури та клубів у бюджеті

передбачено 3,3 млн грн, на бібліотеки громади – 1,0 млн грн. На утримання централізованої бухгалтерії закладів культури передбачається 666 тис. грн.

У сфері соціального захисту на утримання Центру надання соціальних послуг Білоцерківської сільської ради виділено 3,4 млн грн. Передбачено також кошти на оздоровлення дітей – 155 тис. грн, на надання матеріальних допомог соціально незахищеним громадянам – 368 тис. грн. 70 тис. грн виділено на підтримку діяльності ветеранської організації, 65 тис. грн – на забезпечення фінансування соціальних гарантій пільговим категоріям населення.

У сфері благоустрою заплановано 2,6 мільйонів гривень на утримання відділу благоустрою та проведення заходів з благоустрою, зокрема 241,5 тис. грн буде спрямовано на реалізацію проєктів-переможців Бюджету участі Полтавської області у 2021 році.

У бюджеті громади на 2022 рік також передбачено перерахування трансфертів до інших бюджетів. Зокрема відповідно до Закону України «Про державний бюджет України на 2022 рік» до Державного бюджету України буде перераховано майже 6,5 млн грн реверсної дотації (вилучення коштів для вирівнювання платоспроможності бюджетів). Щодо субвенцій до місцевих бюджетів, рішенням про бюджет заплановано перерахування коштів до бюджету Великобагачанської громади в сумі 889,3 тис. грн, а саме: 600 тис. грн на утримання центральної лікарні, 200 тис. грн на утримання місцевої пожежної охорони, 89,3 тис. грн на утримання дитячої музичної школи.

Фінансовий відділ виконавчого комітету сільської ради.

Виконком Білоцерківської сільської ради та ветеранська організація глибоко сумують з приводу смерті

жителя с. Дзюбівщина, учасника війни, ветерана праці
ПИЛИПЕНКА Григорія Павловича;

жителя с. Герусівка, ветерана праці, активної учасниці ветеранського руху
КРИПАК Алли Василівни;

найстаршої жителя с. Красногір'я, учасниці війни, ветерана праці
БЕРКУТИ Марії Петрівни;

жителя с. Попове, ветерана праці, дитини війни
ДУБИНИ Ганни Григорівни;

жителя с. Балаклія, учасниці війни
КРАСЮК Меланії Трохимівни;

жителя с. Рокита, ветерана праці, дитини війни
РЯСНОЇ Марії Василівни;

жителя с. Бірки, ветерана праці, дитини війни
КАЛІНІЧЕНКО Марії Петрівни;

жителя с. Бірки, ветерана праці
ВИШАРА Миколи Івановича;

жителя с. Лугове, ветерана праці
ВОЛОЩУК Катерини Іллівни;

жителя с. Лугове
ВОЛОЩУКА Сергія Миколайовича

і висловлюють співчуття рідним і близьким покійних.

Зверніть увагу

Новий розмір адмінзбору

Із 1 січня 2022 року змінилася розмір адміністративного збору та плата за надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб—підприємців та громадських формувань.

Відповідно до частини 5 статті 36 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб—підприємців та громадських формувань» (далі – Закон) адміністративний збір та плата за надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб—підприємців та громадських формувань справляються у відповідному розмірі прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого Законом на 1 січня календарного року, в якому подаються відповідні документи для проведення реєстраційної дії або запит про надання відомостей з Єдиного державного реєстру, та округлюються до найближчих 10 гривень.

Враховуючи вищевикладене, розміри адміністративного збору за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб—підприємців, внесення змін до записів Єдиного державного реєстру та надання інформації з Єдиного державного реєстру з 1 січня 2022 року становлять:

- збір за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу (крім громадських об'єднань та благодійних організацій), що містяться в Єдиному державному реєстрі, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою протягом шести годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації, крім вихідних та святкових днів, – у подвійному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію – 1480 грн;
- змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою протягом двох годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації, крім вихідних та святкових днів, – у п'ятикратному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію – 3700 грн;
- змін до відомостей про прізвище, ім'я, по батькові або місцезнаходження фізичної особи—підприємця або змін до відомостей про благодійну організацію, крім внесення інформації для зв'язку з юридичною особою протягом шести годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації, крім вихідних та святкових днів, – у п'ятикратному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію – 1250 грн;
- за надання витягу в паперовій формі – 0,05 прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 120 грн.

Згідно ч. 1 ст. 36 Закону для ТОВ та ТДВ додатково стягується певний відсоток адміністративного збору.

У разі виникнення додаткових запитань щодо державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб—підприємців звертайтеся за консультацією до державного реєстратора юридичних осіб та фізичних осіб—підприємців за телефоном: 099 62 22 900.

Тетяна НЕЧАЙ,
державний реєстратор юридичних осіб, фізичних осіб—підприємців та громадських формувань виконавчого комітету Білоцерківської сільської ради Миргородського району Полтавської області.

Більше овочів і фруктів, менше солі та цукру

Із 1 січня 2022 року в Україні змінилася норми шкільного харчування.

Реформування процесу почалося ще 1 вересня 2021 року. Так, у школах запровадили нове меню, що складається зі 160 страв. До кінця року тривав перехідний період, який передбачав освоєння процесів закупівель та нових технологій приготування страв.

Тепер же всі школи зобов'язані при формуванні меню зменшити кількість цукру в 2—2,5 рази, а також зменшити кількість хліба на один прийом їжі. Натомість слід збільшити в раціоні школярів кількість фруктів, м'яса птиці та молочних продуктів.

За новими нормами, приблизно 75% продуктів у шкільних їдальнях мають бути рослинного походження: овочі, салати, злакові, фрукти та ягоди.

У шкільних буфетах заборонено продавати солодкі хлібобулочні вироби, газовані напої, непастеризовані соки та молочні продукти, каву та продукти з високим вмістом цукру чи солі, консервантів, барвників та ароматизаторів.

Як у Білоцерківській територіальній громаді відзначили Новий рік і Різдво Христове

Закінчення. Початок на стор. 1

Як ми вже повідомляли в одному з попередніх номерів, завідувачка Мостовищинського СБК Н. І. Дубина організувала та провела дитячий ранок з нагоди Дня святого Миколая. Він співпав із відкриттям ялинки. У решті закладів вирішили святкувати Новий рік — найулюбленіше свято переважної більшості українців.

Святкували в четвер

Розпочали марафон передноворічних заходів рокитянські культпрацівники: тут ще 23 грудня урочисто відкрили головну ялинку села.

Дату обрали не випадково: що четверга в Рокіті збирається базар, тож на відкриття ялинки прийшло чимало жителів села: родини з дітьми, які заздалегідь вирішили взяти участь у святковому дійстві, а також випадкові «базарувальники», яких привабили музика, сміх і веселий гамір.

Присутніх привітала заступниця Білоцерківського сільського голови С. В. Козаренко. Виступ Світлани Василівни був щирим і зворушливим. Вона побажала односельцям міцного здоров'я, вагомих здобутків, любові, злагоди й розуміння в родині та всього найкращого в новому році. І, звичайно ж, гарного святкового настрою.

Останнє побажання одразу ж почали втілювати в життя рокитянські артисти. Вони підготували веселу театралізовану постановку за участю Діда Мороза (його роль виконав Андрій Осіпов), Снігуроньки (Юлія Федіна), а також Зимоньки-зими (Тетяна Науменко) та Баби Яги (Лариса Жалій).

Ця підла бабця, як і ведеться в казках, усіляко перешкоджала приходу Зими (тепер зрозуміло, чому в Україні доволі довго не було справжніх морозів і не випадав сніг), однак згодом Яга все ж «перевиховалася» й стала веселою та доброю.

До речі, 6 січня, напередодні Різдва (і теж у базарний день) рокитянські артисти-аматори на майданчику біля Будинку культури влаштували справжній концерт! Майстерно виконані ними старовинні українські колядки мимоволі спонукали всіх слухачів зануритися в багате й славне минуле нашого народу та відчути незримі зв'язки з попередніми поколіннями.

Привітали кожну дитину

У неділю, 26 грудня, Новий рік зустрічали в Подільському СБК та Корнієнківському клубі. В обох закладах із нагоди свята культпрацівники й самодіяльні артисти підготували для глядачів насичені та різножанрові концертні програми.

Так, свято у Подолі мало назву «3 новорічними святами будьте здорові» й традиційно почалося з поздоровлень заступниці Білоцерківського сільського голови Надії Іванівни Доброскок, Діда Мороза (Анатолій Гнідаш) та Снігуроньки (Таміла Глушич). Музичні вітання глядачам підготували вокальний ансамбль «Подоланочка», Ольга Волошина, Сергій Ситник. Пісні й різдвяні колядки створили в залі атмосферу справжнього свята. А жартівливі сценки у виконанні Людмили Авер'янової, Любові Трутеня та Ольги Каленіченко викликали веселий сміх і оплески. Та чи не найбільше глядачі аплодували найменшій подільській артистці Настусі Каленіченко.

У Корнієнках свято теж почалося з привітання заступника Білоцерківського сільського голови Григорія Миколайовича Полтавця. Він згадав досягнення року, що минає, віддав належне працьовитим жителям Корнієнок і навколишніх сіл, а наприкінці побажав присутнім успіхів, достатку й здоров'я.

Після цього до зали завітав Посівач (Максим Дергай), який теж побажав глядачам добра та здоров'я у новому році.

А далі всі присутні у залі поринули у казку за участю Відьми, Зими, Діда Мороза й Снігуроньки. Роль Діда Мороза виконав уже згаданий Максим Дергай, а Снігуронькою (а також ведучою концерту) була заві-

дувачка клубу Ніна Хохлова.

Сподобалася глядачам театралізована сценка за участю чотирьох принцес із різних мультфільмів: Жасмін (Надія Мацько), Несміяни (Оксана Коваленко), Попелюшки (Наталія Самоїлік) та Бель (Тетяна Цикало). Попри таке розмаїття, усі вони як справжні жінки ждали подарунків від чоловіків. Утім, справжнім подарунком для глядачів стала пісня «Незвичайний», яку заспівали принцеси в кінці постановки.

Веселий сміх та оплески викликала й сценка «За годину до Нового року», яку виконали Андрій Кузів і Сергій Меланьїн.

Театралізовані сценки переможувалися вокальними виступами. Як завжди, піднімали настрої улюблениці публіки — учасниці вокального ансамблю «Натхнення». Дуже схвально глядачі прийняли дещо незвичне виконання пісні «Чому», коли учасниці ансамблю залучили чоловіків для підтанцювання. Закінчився концерт пісеньою «Новий рік» у виконанні Юлії Личак і Аліни Бондус. Музичний супровід концертної програми забезпечив Артем Хохлов. Він же провів для молоді святкову дискотеку, яка тривала до півночі.

Зазначимо, що концерт у Корнієнках був одним із наймасовіших у громаді: у залі зібралося понад 80 глядачів, переважала молодь.

А ось найменшим жителям Корнієнок Новий рік запам'ятається тим, що до них в оселі завітали «справжні» Дід Мороз та Снігурка. Ніна Іванівна Хохлова розповіла, що вона з Максимом Дергаєм обійшла оселі 20 малюків за попередньо складеним списком. Окрім привітань, кожному вручили цукерки.

Солодощі закупив сектор культури, туризму та охорони культурної спадщини виконавчого комітету Білоцерківської сільської ради. Їх розподілили поміж закладів культури, а ті вже розпорядилися ними на власний розсуд: роздавали малюкам на новорічних ранках як приз за гарно прочитаний віршик чи виконаний номер художньої самодіяльності, нагородили маленьких артистів, які нарівні з дорослими брали участь у святкових програмах або ж, як у Корнієнках, надалили всіх без винятку дітей.

Масово, лірично та оригінально

30 грудня святкові концерти відбулися в Огірівці, Балаклії й Білоцерківці. Якщо характеризувати кожен дуже коротко, то в Огірівці концерт був веселим, динамічним і напрочуд масовим. Воно й не дивно: у цьому селі живе багато яскравих та самобутніх артистів, і майже всі вони того дня «запалювали» на сцені. Ученики театрального колективу (керівник Валентина Бондар) підготували кілька гумористичних сценок. Вокальні виступи дарували глядачам дитячий вокальний ансамбль «Промінички» (соліст Антон Крюков), Світлана Черніченко, Анатолій Гнідаш, Валентина Маюра, Григорій, Леонід та Світлана Недоїдки, Людмила Чугуй, Галина Моцаренко, Тетяна Облан, Валентина Верещака. Остання, до речі, пише чудові тексти пісень. А ще ж у селі підрастають юні огірівські таланти, які того дня теж заспівали на сцені! І якщо Дідом Морозом уже традиційно був Анатолій Гнідаш, а Снігуронькою Світлана Недоїдок, то ведучими свята вперше стали зовсім юні артисти: Аміна Писаренко, Еля Каленіченко та Артем Моцаренко. І цей дебют виявився дуже вдалим!

У Балаклії концерт був не таким масовим, але на диво ліричним, чим і припав до душі глядачам. Як і годиться, напередодні обох концертів присутніх привітали зі святами заступниці Білоцерківського сільського голови Н. І. Доброскок і Л. П. Луць.

А ось у Білоцерківці святковий концерт був, як завжди, оригінальним і неповторним. Невідомо, звідки черпає творчі ідеї незмінна сценаристка всіх свят у Білоцерківці — директорка СБК Н. А. Лук'янець, але всі підготовані нею заходи, хоча й повторюються з року в рік, жодним чином не нагадують попередні.

Цьогорічну концертну програму Н. А. Лук'янець назвала «Про Новий рік і не тільки». Вона припала до душі всім глядачам (а їх зібралася майже повна зала). І передусім — розмаїттям ретро-пісень: мелодійних, сповнених глибоким змістом та троху ностальгічних. Вони мимоволі повертали глядачів у молодість та дарували відчуття юності.

Виступаючи на святі, Білоцерківський сільський голова І. В. Лещенко докладно проаналізував прожитий гроюдою рік та згадав усі найбільші спільні досягнення. При цьому Іван Васильович акцентував, наскільки важливі єдність та згуртованість громади, та підкріпив ці слова яскравими прикладами. Він побажав присутнім міцного здоров'я, енергії творення, успіхів у всіх починаннях та активної життєвої позиції. Особливі вітання сільський голова адресував молоді, адже саме вона продовжить справи, розпочаті батьками.

Святкова програма в Білоцерківці теж розпочалася з виступу молоді. Якщо точніше — зовсім юних артистів. Цікаву новорічну казку оживили на сцені учасники дитячого театрального гуртка «Викрутаси» (керівник Тетяна Кравчун).

Театралізоване дійство продовжили дорослі. Сценки про студентські екзамени й новорічний корпоратив, які підготували артисти під керівництвом Валентини Моспан, викликали веселий сміх та гучні оплески глядачів.

Величною і вражаючою була музична композиція «Новоріччя». Вокальний виступ Наталії Лук'янець та Анжели Кожемяки супроводжувала потужна підтанцювка — на сцену вийшли понад 20 дітей — учасників вокального, танцювального й театрального колективів при Білоцерківському СБК. Ліричний задушевний спів та злагоджені енергійні рухи дітей мали просто магічний вплив: воістину, мистецтво — потужна сила!

А далі концертна програма якось непомітно перетворилася на справжній ретро-вечір — ширий, щемний, задушевний. Пісні 70-х і 80-х років виконували (і дарували глядачам неповторну насолоду) заслужений працівник культури України Василь Моспан, Наталія Лук'янець, Валентина Кравчун, Оксана і Богдана Мартинюк. Чудово виступили вокальний ансамбль «Сюрпріз», танцювальні колективи «Юність» і «Кумоньки».

Того вечора всі концертні номери виконувалися вперше. Можна лише здогадуватися, скільки сил та часу витратили виконавці на їхню підготовку. Так, «Кумоньки» танцювали запальний циганський танець, а потім ще й чарльстон.

Здивували учасниці вокального ансамблю «Струмочок», які підготували... танцювальну композицію. Та коли В. Моспан і Н. Лук'янець заспівали пісню «Льється музика», зала просто вибухнула від надлишку емоцій!

Загалом на новорічному вечорі в Білоцерківському СБК чимало артистів розкрили свої таланти з несподіваного боку. А дехто взагалі вперше вийшов на сцену. Того дня засяяла яскрава зірочка — танцюристка Леся Грищенко. Вона ж зіграла й роль Снігурочки.

Запам'яталися глядачам і Артем Бровко та Данило Ганусинець, які співали пісню «Морячка». Та справжнім відкриттям можна вважати дві пари зовсім юних танцюристів, які вперше вийшли на велику сцену й майстерно виконали рок-н-рол. Це Марійка Чепракова, Ярослав Михайлик, Анастасія Монашина та Павло Мартинюк.

Фінальним акордом святкового концерту став акапельний спів Н. Лук'янець у супроводі вже згаданих «Кумоньок». А ведучими концерту вже традиційно були не втомна Наталія Лук'янець і Сергій Шатлов. Святкову дискотеку провів відомий диск-жокей Сергій Таран.

— Я вдячна всім учасникам концерту та тим, хто долучився до його організації, — говорить Н. А. Лук'янець. — Вдячна батькам юних артистів, які морально підтримували дітей та підго-

Кадр відеокліпу, над яким Т. М. Іващенко та учасниці вокального ансамблю «Чисті роси» працювали три тижні.

Рок-н-рол у виконанні наймолодших білоцерківських танцюристів.

Так зустрічали Новий рік вихованці ДНЗ «Перлинка (с. Корнієнки).

тували для них чудові костюми. Особлива подяка — завідувачеві господарством Сергієві Шатлову й працівникам відділу благоустрою Олександрові Фрідріху та Анатолієві Василенку. Цього року в Білоцерківці вперше встановили синтетичну ялинку, яка слугуватиме багато років. Ці працівники вчасно доставили та встановили штучне дерево, хоча того дня здійснювався вітер і мело снігом. Крім того, ці невідомі та безвідомні люди допомогли установити декорації на сцені та прикрасити залу. Без них не було б свята!

Дитячі ранки й відеокліп

У Красногорівці, де приміщення будинку культури було знищене близько 20 років тому, завідувачка СБК Т. М. Іващенко взяла на себе підготовку шкільних новорічних ранків. Їх було три: для учнів 1—2, 3—4, 5—6 класів. Для старшокласників у Красногорівській гімназії провели два святкових вечори з дискотеками.

На дитячих ранках цілком професійно та злагоджено працювала «бригада» артистів у складі старшокласників: Вадима Ільченка (Дід Мороз), Євгенії Тур (Снігуронька), Тетяни Кордубан (Баба Яга), Анжели Шарай (Клоунеса), Ростислава Винокурова, Олега Гриценка (Пірати) та Євгенії Фененко і Анжели Ракович (ведучі).

Усі три ранки були насичені конкурсами, різноманітними розвага-

ми, а також концертними номерами, які підготували самі ж діти.

Деякі юні артисти є учасниками дитячого вокального ансамблю «Чисті роси», яким керує Т. М. Іващенко. Зокрема з вокальними номерами виступили Соня Каленіченко, Настя Бірук, Анжела Безпалько.

Близько трьох тижнів Тетяна Миколаївна разом зі своїми вихованками (їх вона лагідно називає «мої росянки») готували відеокліп до Різдва. Творча керівниця ансамблю придумала його сценарій, знайшла «натуру» та реквізит (причому обладнала одразу кілька місць для зйомок), відзняла та змонтувала відео. Переглянути кліп можна в соцмережах (зокрема на сторінці Тетяни Іващенко у Фейсбукці), а також на її Ютуб-каналі: https://www.youtube.com/watch?v=E5rvSUIfe_g

Зазначимо лише, що зусилля юних красногорівських артистів та їхньої керівниці виправдали найсміливіші очікування: різдвяний кліп вийшов цілком професійним.

У с. Попове, де є будинок культури, але немає культпрацівника, захід для дітей влаштовувала бібліотекарка Ніна Василівна Скирда.

Крім того, новорічні ранки традиційно відбулися в усіх навчальних закладах громади (гімназіях, ліцей, а також у дошкільних закладах). Сподіваємося, що веселий настрій, радісний сміх та позитив, які панували на цих заходах, супроводжуватимуть жителів громади протягом усього 2022 року.

Зінаїда МАТЯШОВА.

В. П. Бірук: «Історія Красногорівки надзвичайно багата й цікава»

В останні грудневі дні 2021 року в полтавському видавництві «Дивосвіт» вийшла друком книга Володимира та Людмили Бірук «Моє село – живе і буде жити! Історія села Красногорівки Полтавської області в документах, фактах, спогадах».

Про те, як у подружжя красногорівських учителів виник задум видати книгу про рідне село, скільки часу пішло на її написання та підготовку до друку, ми попросили розповісти одного з авторів – Володимира Пилиповича Бірука.

– Володимире Пилиповичу, якщо не помиляюся, Ви родом із Новосанжарщини. Як Красногорівка стала для Вас рідною домівкою?

– Справді, я народився в с. Соколова Балка Новосанжарського району, потім сім'я переїхала у Волинську область, де минули моє дитинство та юність. У Красногорівку переїхав 1979 року. Тобто живу тут понад 40 років, і практично увесь цей час досліджую історію села (а вона дуже багата), зустрічаюся зі старожилами й записую їхні розповіді...

– І все ж, коли почалася Ваша робота над книгою?

– Наміру написати й видати книгу про Красногорівку в мене ніколи не було. Було бажання дослідити історію школи, в якій я став працювати з 1984 року. Десь через рік колишня вчителька школи, пенсіонерка Галина Митрофанівна Івашченко передала мені тоненький зошит, у якому на кількох сторінках було викладено основні факти про навчальний заклад, який діяв у Красногорівці з кінця XIX століття.

Хотілося дізнатися більше, і я почав потроху збирати матеріали: розпитував учителів, старожилів, ми разом передивлялися старі фото та встановлювали осіб, зображених на них...

Одного разу, працюючи в Державному архіві Полтавської області, натрапив на дуже цікавий документ. Це був звіт Наталії Вітвіницької – засновниці Красногорівської ткацької навчальної майстерні, датований 1902 роком. Виявилося, що цей навчальний заклад виник у нашому селі 1899 року, й у звіті йшлося про його досягнення за три роки діяльності.

Раніше я ніколи не чув про цей специфічний навчальний заклад (по суті, прообраз сучасного профтехучилища), ніхто в селі про нього нічого не розповідав. Хоча ткацька майстерня (нею керувала випускниця Полтавської школи ткачів Н. Самсонова) мала вагомі досягнення! Ткацькі вироби, виготовлені її учнями, потрапили до імператорського двору й були високо оцінені: цариця нагородила їх Срібною медаллю, а самому закладу виділила 500 рублів – чималі на той час кошти. На них Красногорівська ткацька навчальна майстерня придбала верстати.

Захотілося, щоб односельці дізналися про діяльність ткацької майстерні, про її талановитих учнів, тож я підготував статтю, яка була опублікована в районній газеті «Рідний край». Пригадую, в кінці статті попросив читачів, які щось знають про заклад, відгукнутися, але жодної відповіді не отримав.

Значно більший резонанс був після мого виступу на шкільних батьківських зборах: люди загорілися ідеєю дослідити минулину свого села й почали зносити в школу старі речі або пропонували приїхати до них додому й забрати.

Спочатку було створено куточок у кабінеті історії, та потім старожитностей виявилось так багато, що вони вже не поміщалися, й під

них виділили окремий клас. А я продовжував поповнювати музей: десь купував старі речі за гроші, десь вимінював, а десь їх віддавали за «спасибі».

До цього ніколи не займався музейною справою, але бачив, як працює музей у Красногорівському професійно-технічному училищі, де я раніше працював. Там був музей 80-ї дивізії, яка звільняла Красногорівку, тож вирішив створити щось подібне й у школі. Власноруч виготовив стенди, систематизував зібраний матеріал. У 2007 році шкільний музей отримав офіційне свідоцтво про те, що він є народним музеєм.

– Вам удалося зібрати багато дуже цікавих та цінних експонатів, які отримали в музеї друге життя...

– Чимало з них потрапили мені до рук у неробочому стані. Наприклад, знайомі майстри ремонтували вокзал у Києві й замінили там годинник. А старий неробочий годинник 1956 року випуску подарували мені. Довелося довго з ним повозитися, перш ніж відремонтувати. Старовинне дерев'яне ліжко із с. Дзюбівщина загалом непогано збереглося, але ніжки вже не тримали основу. Тож я сам змайстрував нові з дерева.

Якось був у справах у Коноплянці. Біля свиноферми стояло колись два обійсті, господарі померли, й хати почали розвалюватися. В одній із розвалених хат побачив мисник, який чудово зберігся. Щоб люди не вважали, що я його вкрад, звернувся до тодішнього голови сільради Сергія Григоровича Пилипенка та отримав від нього дозвіл забрати мисник. Узав причіп, перевіз додому, привів до ладу й виставив у музей.

Хотів би звернути увагу на дерев'яний міні-млин, який передав до музею Олександр Лихошва із с. Герусівка. Він належав його дідові. Під час Голодомору 1932–1933 років цей млин урятував усю дідову родину й, мабуть, половину жителів Герусівки. Дід тримав млин у ліску. До нього з навколишніх сіл приносили змолоти зерно, хто скільки мав. А залишки борошна із жорен ішли на які-такі страви для їхньої сім'ї та сусідів.

У музеї багато речей побуту: ярмо для волів, дуга для коней, коромисла, ночви, ножиці для стрижки овець – цю худобу раніше масово тримали в українських селах. Є форми для виготовлення плиток із соломи та гною, якими колись опалювалися сільські хати...

Цінним є металевий безмін, йому вже років 150, а вагу в пудах і фунтах показує точніше, ніж сучасні китайські ваги. Є ще одні металеві ваги на пуд (16 кг) і два пуди. Усі ці речі зібрані по хатах у Красногорівці та навколишніх селах.

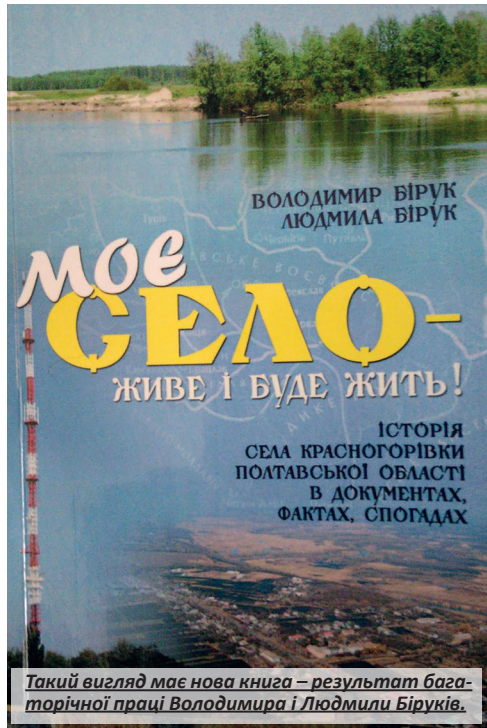
Житель с. Остап'є, працівник ТОВ «Білагро» Сергій Петрович Кордубан передав до нашого музею дерев'яне колесо, виготовлене без жодного цвяха! Обід теж вигнутий із дерева. Йому вже під двісті років!

Одним із найцінніших експонатів, на мою думку, є оригінал Свідоцтва про закінчення Білоцерківської школи, виданий у 1918 році. І що характерно: документ прикрашає тризуб, який на сьогодні офіційно є гербом України.

– Експерсію шкільним музеєм Ви починаєте з коридору на другому поверсі, де розміщені полотна місцевих художників. Як удалося зібрати стільки картин?

– Випускника Красногорівської школи 1968 року Віктора Олександровича Єлфімова доля закинула в Росію. Він живе в Калінінграді, працює керівником художніх майстерень, є членом Спільки художників Росії й головою Калінінградської організації цієї спілки.

Свого часу В. О. Єлфімов закінчив Миргородський керамічний технікум. У його матері

Такий вигляд має нова книга – результат багаторічної праці Володимира і Людмили Біруків.

в Красногорівці залишилося багато студентських робіт сина – ціла валіза стояла на горіщі, а ще всі шафи були майстерно розмальовані сином. Старенька брала на квартиру учнів училища, і я, навідуючи їх, мимоволі звернув увагу й на шафи, й на картини. Вже коли працював у школі, прийшов до неї додому й попросив: «Можна, подивлюся роботи Вашого сина?» А вона каже: «Заберіть їх собі». Згодом дізнався адресу сина в Калінінграді, написав йому листа. Ми тривалий час переписувалися... Хотів забрати в музей і шафи, та не встиг: коли в черговий раз прийшов навідати матір художника, виявилось, що Віктор Олександрович забрав її до себе, а хату продав – там уже господарювали нові власники.

Борис Ілліч Смовж, чії картини й палітра зберігаються в нашому музеї, свого часу викладав іноземну мову в школі та Красногорівському училищі. Є кілька малюнків олівцем учителя школи Валерія Миколайовича Галанцева, де зображені його родина, колеги й автопортрет.

Кілька робіт належить пензлю Івана Сидоренка, який працював художником у Палаті культури бавовнопрядильної фабрики в Полтаві (нині приміщення ОЦЕВУМУ). Є й дві картини мого діда, які валялися в мене дома на горіщі, як це нерідко буває. На одній із них зображена дідова хата, в якій минули перші роки мого життя, й зроблено підпис: 1927 рік, Яків Олешко. З дідових картин власне й почалася експозиція.

А ще в нашому музеї зберігається понад 30 вишитих картин. Якось в одній зі шкіл Новосанжарщини побачив виставку таких виробів і зрозумів: вишиті картини є й у нас у Красногорівці, раніше вони прикрашали інтер'єри сільських хат, а нині лежать десь по шафах чи припадають пилом на горіщах. Почав збирати ці колись модні речі. Дружина прала картини, а ми з дітьми виготовляли дерев'яні рамки та випилювали дощечки, які підкладали як основу.

– Отже, предмети старовини Ви знаходите скрізь. Та все ж давайте повернемося до написання книги. Коли Ви зрозуміли, що зібраний матеріал виходить за рамки музею?

– Постійно зустрічався зі старожилами, слухав та записував їхні розповіді. Скажімо, до Миколи Юхимовича Коржа із с. Дзюбівщина

В. П. Бірук.

іздив кілька разів... І щоразу дізнавався багато нового та цікавого.

Якось односельці розповіли, як у Красногорівці будували телетрансляційну вишку. Потім узав технічну документацію й вивчив її: так би мовити, документально підтвердив сказане людьми. Так само дізнавався про Красногорівську філію РЕС.

Певно, якби я тут виріс, я б сприймав спогади людей спокійніше. З іншого боку, мені було б набагато простіше розібратися з фактами, я б легше орієнтувався, хто та яку інформацію може надати.

Окрім зустрічей зі старожилами, вивчав документи у Державному архіві Полтавської області, їздив у музей «Поле Полтавської битви». Там, зокрема, знайшов запис про те, що на горі біля містечка Білоцерківка стояли козаки, які брали участь у Полтавській битві.

Одне слово, спочатку я просто збирав матеріал. А десь на початку 2000-х років виникла потреба систематизувати його. Головне ж – було бажання поділитися своїми знаннями з односельцями, оприлюднити цікаву й вельми багату історію Красногорівки.

Літературно викласти зібраний матеріал допомогла дружина Людмила Маїківна. Ми практично завершили роботу десь 2014 року. Козацький отаман, засновник видавництва «Астрія» Микола Федорович Гаража (на жаль, уже покійний) зверстав і зброшував книгу, але всерйоз про її видання ми не думали. Це дуже дороге задоволення, й віднайти гроші на друк книги нам було складно. Та десь рік тому дружина порушила питання про видання книги. Звернулася у видавництво «Дивосвіт», яке взяло книгу у роботу. Близько 9 місяців тривала попередня підготовка: редагування тексту, підбір фотографій, верстка...

Тим часом ми з дружиною шукали кошти на друк. Допомогли друзі та небабидужі жителі громади. Спонсорами виступили Віктор Володимирович і Оксана Анатоліївна Кордубани, Юрій Володимирович і Алла Вячеславівна Кордубани, Володимир Володимирович Чиско, Петро Іванович Кінаш, Анатолій Леонідович Рябенко, Юрій Володимирович Матвійко, Леонід Григорович Беркута, Валерій Васильович Фененко. Щиро вдячний усім – без їхньої допомоги книга не побачила би світ. А про те, наскільки вона цікава й корисна, судити читачам.

Ми як автори розуміємо, що книга неодмінно викличе як позитивні, так і негативні відгуки. Хтось, можливо, знайде неточності чи вважатиме, що певний факт недостатньо викладений. Тому запрошуємо всіх долучитися до наступного, другого видання. Сподіваємося, воно теж колись побачить світ і буде збагачене новими цікавими фактами.

– Дякую за розмову, а головне – за потрібну книгу.

Спілкувалася Зінаїда МАТЯШОВА.

Збудувати електростанцію в Красногорівці завадила війна

У книзі «Моє село – живе і буде жити» автори публікують низку маловідомих і зовсім невідомих фактів із історії Красногорівки. Ось один із них: про спробу поміщика Вітвіницького, який був досить прогресивною людиною, електрифікувати свій маєток.

У Російській імперії перші електростанції були збудовані в

Санкт-Петербурзі, Москві, Баку та інших великих містах. Однак до 20-х років XX століття електроенергія ще не набула достатнього поширення і використовувалась переважно багатими людьми для освітлення своїх помешкань.

Освітлювати свій маєток у Красногорівці електрикою планував і пан Вітвіницький, який працював на той час у Санкт-Петербурзькому навчальному окрузі, а в Красногорівку приїжджав лише

на літо. Для цього він вирішив установити на річці Псьол генератор невеликої потужності, який би і виробляв струм для освітлення садиби.

Для обслуговування генератора і електрогосподарства потрібні були фахівці, тому пан узав із собою до Петербургу двох місцевих жителів, щоб вони там навчилися цьому ремеслу. Але, на жаль, втілити в життя ці плани завадила Перша світова війна...

Із думкою про майбутнє

Своїй книзі Володимир і Людмила Бірук дали назву «Моє село – живе і буде жити». Мимоволі згадується безсмертний вислів Максима Рильського: «Хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього, хто не відає про славу своїх предків, той сам не вартий пошани».

Автори впевнені: перегорнувши сторінки історії свого рідного села, їхні односельці дізнаються чимало цікавого, збагатяться досвідом попередніх поколінь, стануть мудрішими...

Пропонуємо вашій увазі окремі уривки з книги наших земляків.

Малоземелля та високі податки змушували селян займатися кустарним виробництвом. І хоча виготовлення речей ручним способом дуже трудомістке, але воно давало змогу забезпечувати сім'ю предметами домашнього вжитку, одягом, розраховуватися з поміщиком, а надлишки виробів можна було продати на ярмарках, що регулярно відбувалися в навколишніх селах Білоцерківці, Радивонівці, Остап'єму.

Головним кустарним промислом було ткацтво, основною сировиною для якого слугували коноплі. А ткацький верстат стояв майже в кожній хаті. Старожили села розповідають, що вирощування конопель і виготовлення пряжі дуже трудомістка та важка робота. Коноплі розрізняються стеблами: чоловічі – плоскінь і жіночі – матірка. Плоскінь дозріває швидше і волокно в неї ніжніше, тендітніше, тому її вибирали раніше, просочували і вимочували у воді протягом двох-трьох тижнів. Матірку виривали із землі з корінням, в'язали у невеликі снопики і ставили їх у копи, щоб висохли. Висохлі стеблини добряче молотили прямо на полі, бо з матірки волокно значно грубіше. Після цього снопики звозили до річки. В живну пору весь Псьол укривався сірими заметами пов'язаних між собою конопляних жмутьів на кілках. Бувало, кілки не витримували, і течія відносила снопики далеко від села.

Втім, коноплі вимочували не тільки в річці, для цього годилися кожний ставок, озерце, кожна ямка, заповнена водою. Вимочували матірку на тиждень-два довше, ніж плоскінь.

Коли коноплі вимокли, їх знову сушили, потім терли на терниці, далі тіпали, а після цього ще виминали ногами, звільняючи таким чином від костриці.

Прядиво зв'язували у мички, їх насаджували на гребінь прядки і вичісували щіткою, щоб очистити волокно. Тоді пряди нитки, використовуючи веретена чи механічні прядки. Нитки фарбували і змотували у клубки за допомогою витушок. Із таким чином виготовленої пряжі довгими осінніми і зимовими вечорами ткали полотно та інші вироби.

На початку літа весь берег Псла був укритий стрічками з полотна. Це господині його вибілювали. Сонце і вода робили свою справу: за тиждень-два полотно ставало білим-білим, наче сніг.

Ткацька навчальна майстерня

Працюючи з документами, що зберігаються в Державному архіві Полтавської області, ми випадково натрапили на цікавий документ.

З нього ми дізналися, що в 1899 році в хуторі Красногорівка Білоцерківської волості Хорольського повіту Полтавської губернії місцева поміщиця Наталка Вітвіницька відкрила ткацьку навчальну майстерню. У листі до Хорольського земства за формулювання так формулювала мету створення цього закладу: «Обучить местных ткачей улучшенным приемам и способом ткачества, ввести в их домашний обиход усовершенствованный станок и тем поднять заработок». Головним чинником, який посприяв рішення про відкриття майстерні, стало те, що в нашому регіоні були значні площі конопель, а на благодатних луках біля Псла випасалися великі отари овець.

У жовтні 1899 року з Полтави в Красногорівку привезли перший удосконалений станок вартістю 18 карбованців і снувальницю. Під керівництвом випускниці Полтавської школи ткачів Н. Ю. Самсонової почали навчатися дві учениці. З січня 1900 року в майстрині навчалися на трьох станках, а в 1902 році їх було вже 10. За перші три роки існування Красногорівської ткацької навчальної майстерні (1900, 1901, 1902) повний курс закінчили чотири учениці, ще 25 учнів та учениць за цей же час навчалися по 2-3 місяці, опановуючи лише деякі прийоми ткацтва.

Ті, хто завершили повний курс навчання, отримали безкоштовно удосконалений станок з усіма пристосуваннями. Уляна Слюсар залишилася в майстерні помічницею вчителя, Євфимія Лях та Євдокія Пилипенко – ткалями, а Одарка Пилипенко почала працювати вдома.

Навчання в майстерні було безкоштовне, повний курс розрахований на дві зими (від Покрови до Благовіщення) при 8-годинному робочому дні. Викладання відбувалося таким чином, щоб кожен учень виткав не менше 25 різних тканин – від простого полотняного переплетіння до кіперного, атласного, візерункового. Головна увага зверталася на те, щоб майбутній ремісник зрозумів увесь процес виготовлення – від підрахунку кількості пряжі та приготування основи до ткання будь-якої складності різними видами ниток.

Протягом навчання кожен учень власноруч вів записи у зошиті, яким потім користувався у самостійній роботі. (Сторінки з такого зошиту є в шкільному музеї). Крім того, існувала «кругова тетрадь», куди учні записували все, що стосувалося виготовлення ними тканин. Цей зошит залишався в майстерні і був звітом про виконану роботу.

У майстерні навчалися молоді селяни з Красногорівки та навколишніх хуторів. Деякі приходили після церковно-парафіяльних або початкових шкіл, бували й неписьменні. Таких вечорами навчали ще й грамоті.

Ткацьке ремесло викладали Наталка Самсонова, Маруся Василенко, Юрій Міхненко. У майстерні працювали випускники Пилип Беркута, Уляна Слюсар, Євфимія Лях, Євдокія Пилипенко, Одарка Пилипенко. Вправними ткалями стали Парасковія Чугуй з Білоцерківки, Олена Михайлець з Радивонівки, Тетяна Солод із Багачки Першої, Ганна Фененко з Балаклії. А всього за час існування майстерня випустила 117 учнів.

Для роботи використовували місцеву вовну і пряжу, яку купували в селян, а також сировину з Москви, Сосновицької прядильно-ткацької майстерні Тверської губернії та міста Кroleвця Чернігівської губернії. З ручної і фабричної пряжі виготовляли вироби переважно для селянського вжитку: пояси, мішки, тканини на жіночі плаття, хустки, килимки, серветки, скатерті, рушники, ковдри. Їх реалізовували на місці, на численних ярмарках та виставках.

Уже восени 1901 року в Полтаві на виставці з'їзду кустарів вироби учнів Красногорівської майстерні отримали високу оцінку.

Наступного року створили учнів та вчителів експонувався у Санкт-Петербурзі на Всеросійській кустарно-промисловій виставці під патронатом імператриці Олександри Федорівни. Наталка Самоснова, завідувачка майстерні, особисто давала пояснення відвідувачам, продавала тканини, приймала замовлення від поважних осіб. Рішенням комісії експертів та оргкомітету виставки Красногорівська ткацька навчальна майстерня була удостоєна бронзової медалі «...за разные ткани хорошей выделки». Міністерство землеробства та державного майна на прохання імператриці призначило майстерні одноразову субсидію в сумі 500 карбованців та щорічну – 420 карбованців.

Щороку засновниця та завідувачка подавала звіт про роботу майстерні Хорольському земству.

1913 року тканини з Красногорівки на Всеросійській вистав-

ці отримали вже Велику срібну медаль. Вироби майстерні також мали найвищі нагороди сільськогосподарських виставок: у 1912 році – в Білоцерківці та Семенівці, в 1913 році – в Хоролі. У 1915 році відбувся останній випуск учнів Красногорівської навчальної майстерні. Підсумовуючи досвід її роботи, Н. А. Вітвіницька узагальнювала: «Учреждение ткацкой учебной мастерской среди крестьянского населения... несомненно должно повлиять на поднятие ткацкого промысла в уезде».

Обробіток землі

Після жовтневого перевороту всі на селі були одноосібниками, працювали на своїй землі. На кожного члена родини виділялося по одній десятині. В разі чиєїсь смерті його десятина вилучалася з господарства. Десятину землі мали ще й при дворі, на ній вирощували городину, кукурудзу, соняшник, насаджували сад. У полі сіяли пшеницю, жито, просо, гречку та інші культури.

Молотили зібране збіжжя ціпами, згодом по дворах почергово молотаркою, яку приводили в дію коні, а пізніше з'явилися такі, що працювали від парової машини. Розраховувалися з власником молотарки зерном.

Хати селяни зводили із пресованої землі, а зверху обмазували глиною, через що їх називали хати-мазанки. За вхідними дверима – сіни. По одну сторону сіней – хатина. В літній час вона служила за кухню, де готували їжу. По іншу сторону – більше приміщення, яке звали хатою. Чверть хати займала піч, яка забезпечували всіх теплом.

На початку 1920-х років більшовики стали енергійно проводити серед селян роз'яснювальну роботу про вигідність спільного обробітку землі. Ця діяльність активно йшла біля великих міст, а також там, де були комуністичні осередки, поміленьку просувалися у глибинку. Так, у Великій Багачці в 1925 році було створено перше кооперативне об'єднання – Товариство спільного обробітку землі (ТСОЗ), в Устивиці таке ж організували в 1928 році.

Початок форсованої колективізації збігся з фактично заборонаю торгівлі і введенням планових завдань щодо здачі державі хліба та інших сільськогосподарських продуктів із розкладкою по кожному селу, колективному чи індивідуальному господарству. Щоб прогнудуватися, доводилося розраховувати в основному на присадибну ділянку, адже заробітки в громадському секторі були злидненими.

На виконання ленінського декрету «Земля – селянам» усіх власників землі, які мали більше 10 десятин, розкуркулювали. На території Красногорівської сільської ради такими були заможні селяни Іван Семенович Михайлик – 40 десятин, брати Гаврило Тимофійович та Аріон Тимофійович Олєфіри – 40 десятин, Василь Ілліч Михайлик – 20 десятин, Федір Кузьмич Михайлик – 20 десятин.

Тих, хто відмовлявся здати землю місцевим органам влади, – а це працюючі, старанні, дбайливі, а тому й заможні господарі, – судили і відправляли на поселення у Вологду, Магадан, на Урал. Щоб не їхати на місце висилки, чоловіки та молоді хлопці тікали на Донбас на шахти, а дівчата виходили заміж за лояльних до влади і залишалися на місці. Земля і все майно розкуркулених роздавалися малоземельним і безземельним селянам.

Після XV з'їзду ВКП(б) починається перебудова сільського господарства. Всюди активізується агітаційна кампанія за впровадження суцільної колективізації. До неї мобілізується вся сільська інтелігенція, активісти, члени сільської ради, депутати. Основна маса селян повинна була вступати до колгоспу. Тим самим влада нищила споконвічний, традиційний для України уклад – одноосібне господарство.

Ось що пригадує житель Дзюбівщини Микола Юхимович Корж:

«Зимою 1930 року в нашому селі та в навколишніх селах проводився підвірний перепис робочої худоби (коні, воли), інвентарю, землі для

Млин на водоймі. Листівка поч. ХХ ст.

Так тіпали коноплі. Ліворуч – на давиці, праворуч – на терниці. Фото початку ХХ століття.

Типова полтавська хата-мазанка. Старовинна листівка початку ХХ ст.

того, щоб весною утворити кооператив і спільно господарювати, а вирощений урожай ділити на кожного члена кооперативу порівно. Безземельні та малоземельні селяни відразу подавали заяви про прийом до кооперативу, а заможніші – відмовлялися.

На початок веснидесь близько 60% населення села написали заяви про вступ до кооперативу. Звели робочу худобу, позносили інвентар, але тільки-но почали сіяти, як хтось пустив чутку про те, що спільний обробіток землі (скорочено СОЗ) розшифровується як «сатана орудєє землею». Налякані селяни розібрали свій реманент і свою худобу та й почали обробляти кожен свій наділ.

На період польових робіт активна пропаганда не велась, але після закінчення збирання врожаю наступила пора ще більш шаленої агітації за створення СОЗу. Все в районі було задіяне на виконання цього завдання: прокуратура, міліція, районне керівництво, керівники на місцях, інтелігенція. Майже кожен тиждень у селі проводилися збори. Винних знайшли швидко – заможні селяни. Знову почалося розкуркулення, виселення, експропріація. Стариків, які не могли втекти або виїхати, вивезли, як тоді казали, на Кубарову гору (це десь у районі села Кротівщина Великобагачанського району), поселили в землянках, там вони й зимували від холоду й голоду.

Після таких репресивних дій основна маса селян, що залишилися, змушені були написати заяви про вступ до сільськогосподарської артілі. У Дзюбівщині артіль називали «Червона зірка», в Сидорівщині – імені Косіора, в Красногорівці – імені Літвінова. Але одноосібні селяни, які мали по 2-3 десятини землі, могли не вступати до артілі і, за законами того часу, не підлягали репресіям. Таких налічувалося близько 10%. Влада їх звинувачувала у крадіжках спільного артільного майна, обкладала високими податками, «твердим завданням», і все для того, щоб залучити до артілі. Спочатку селяни, які вступили до артілі, мали пільги. Так до

1932 року процес колективізації селянських господарств був в основному завершений.

Перший спільно вирощений урожай члени артілі за рішенням загальних зборів розподілили так: виділили кожному працюючому по 15 пудів зерна, на дитину – 5 пудів, на худобу і птицю – 10 пудів. Частину зерна засипали в морю на посів, а залишки здали державі безкоштовно».

Але молодий колгоспний рух охопила криза, найістотнішим проявом якої була цілковита незацікавленість селян у розвитку громадського господарства, їхнє пряме небажання працювати. В артілях панувала «поденщина», доходи розподілялися за кількістю або робітників у сім'ї, або їдців.

У 1932 році переважна більшість колгоспів перейшла до обліку праці за трудоднями. Проте в самому порядку їх нарахування існувало багато недоліків.

Весною 1932 року на загальні збори колгоспників у Красногорівку прибув перший секретар райкому партії М. Варшавський. Він заявив, що потрібно укрупнювати сільськогосподарські артілі, і що необхідно об'єднати колгоспи сіл Дзюбівщини та Красногорівки. Це й було зроблено. Колгоспу присвоїли ім'я Літвінова, а головою обрали Дем'яна Івановича Бондаря, який до цього очолював артіль «Червона зірка». Тут же на зборах прийняли новий статут колгоспу, за яким 75% урожаю мали здавати державі, а 25% залишали на оплату трудоднів та на фураж худобі.

Восени 1933 року Д. І. Бондар був звільнений з посади як такий, що «не мав достатніх організаторських здібностей». Колгоспом почав керувати Андрій Матвійович Скиба. На той час господарство мало не тільки робочу худобу, а й 15 корів.

У 1936 році до колгоспу імені Літвінова приєднали колгосп імені Косіора. Головою призначили Трохима Василенка. Господарство мало 140 коней, 30 волів, 120 корів, 150 телят, 130 свиней, з них 55 свиноматок. Для всієї цієї живності були збудовані приміщення.

Спілкування з людьми йому було потрібне, як повітря

Третього дня нового 2022 року відсвяткував свій 85-й день народження житель с. Поділ Олександр Михайлович Куц.

Олександра Михайловича добре знають односельці. Втім, він теж чимало знає про жителів Подолу, адже понад 20 років працював у сільській раді на посаді, яка називалася «начвус». Ця російська аббревіатура розшифровувалася як «начальник воинского учета служащих». Із 1965 по 1986 рр. О. М. Куц ретельно вів облік військовозобов'язаних громадян, які проживали на території сільської ради. Маючи феноменальну пам'ять, чоловік добре знав число, місяць та рік народження багатьох своїх односельців.

Батька двічі мобілізували на фронт

Народився герой нашої розповіді 1937 року в родині місцевих колгоспників Михайла Павловича та Ганни Леонтіївни Кущів.

Це був час, коли Україна потроху оговтувалася після Голодомору 1932–1933 років. Держава й колгоспники пішли на негласний взаємний компроміс: більшовицька влада відмовилася від нещадного викачування із села продовольчого податку, встановивши чіткі обсяги хлібзаготівель, а колгоспники змирилися з обов'язковою даниною державі. Натомість колгоспи отримали право розпоряджатися рештками вирощеного.

Це дозволило деяким господарствам збільшити виплати за трудові. Правда, плата за відпрацьований у колгоспі час була суто символічною. У передвоєнне десятиліття середньостатистична селянська родина отримувала від праці в колгоспі всього лише близько 5 % грошових доходів та десь 30–35 % потрібного для виживання зерна. Все інше покривалося за рахунок присадибної ділянки.

Та державі й цього здалося забагато. І тоді влада придумала новий спосіб викачування грошей із своїх громадян: так звані фінансові позики. Частина зарплати (20–25%) видавалася красивими папірцями — державними облігаціями, кошти за які обіцяли згодом повернути. Пропагандистська машина пояснювала потребу позик будівництвом величезної гідроелектростанції на Дніпрі (Дніпрогесу), яка дозволить повністю електрифікувати заводи й фабрики, а також запустити систему зрошування сільськогосподарських угідь.

Згодом історики доведуть: залучених коштів вистачило би на десятки таких Дніпрогесів...

Крім сільськогосподарського податку та фінансових позик, гроші вимагали на МОПР, Осоавіахім, Червоний Хрест, Автодор тощо. Одне слово, більшовицька машина, змусивши мільйони селян вступити до колгоспів, всіляко прагнула перетворити їх на слухняну й дешеву робочу силу, а для цього треба було позбавити людей фінансової незалежності.

Та все ж перед війною життя в українському селі трохи налагодилося. Батьки Олександра Михайловича працювали в колгоспі, виховували двох дітей (окрім Сашка, в родині зростав старший син Сергій, 1935 року народження), мріяли про щасливе майбутнє...

Чоловік, звісно ж, не пригадує довоєнної події — він тоді був іще дуже малим.

— *Я й війну слабо пам'ятаю — давно це діло було*, — говорить він. — *Знаю тільки, що батька одразу після нападу Гітлера призвали в армію. Та невдовзі він повернувся додому — певно, потрапив у оточення. У 1943-му році його повторно мобілізували.*

Справді, в перші місяці війни багато частин Червоної армії були розбиті, знищені, а бійці повністю деморалізовані. Розгублене командування лишало їх напризволяще, й люди поодиначі чи групами, ховаючись від окупантів, поверталися в свої домівки.

Життя в окупації було сповнене страху й невпевненості. Та одразу після того, як Червона армія вигнала німців із Подолу й навколишніх сіл, майже всіх чоловіків мобілізували на фронт.

Михайло Павлович Куц повернувся додому лише 1947 року інвалідом другої групи з осколком у руці.

— *Так батько й помер із металом у лілі, — сумно зітхає Олександр Михайлович. — Тоді навіть лікарі на такі «дрібниці» уваги не звертали: живий, і слава Богу...*

Школа, армія, колгосп...

Навчатися малому Сашкові довелося у вцілілій після вигнання німців халупі під стріхою, яка називалася школою. У цій халупі переможного 1945 року він закінчив перший клас.

— *Довоєнну будівля школи була зруйнована, її відремонтували лише у 1953-му році, але тоді я вже закінчив семирічку*, — згадує

ветеран. — *Одразу після війни діти навчалися в різних приміщеннях. Там, де зараз сільрада, було два класи: третій і четвертий. Сюди ближче — господарське відділення, в ньому ще два класи, туди під гору — ще в одному приміщенні занімалися інші класи...*

Як не дивно, та навіть і таке «навчання» неабияк захопило хлопця. Воно відкривало незвіданий світ, і він запоем читав книжки та мріяв продовжити освіту. Після сьомого класу його однокласники (а в класі було близько 30 учнів) здебільшого пішли працювати в колгосп, дехто покинув шкільну науку ще раніше. Але Сашко вирішив навчатися далі й у старші класи ходив до Білоцерківської школи. Три роки щодня пішки долав кілька кілометрів у сусіднє село й назад, але тоді це вважалося буденною справою: шкільним автобусом дітей на заняття не підвозили.

Після 10 класу Олександр Куц рік навчався в Полтаві в торгово-кооперативній школі (нині Полтавський кооперативний коледж). Отримав диплом заготівельника сільгосппродуктів та сировини і... Тієї ж весни його призвали в армію.

Служити довелося в авіаційній частині, що дислокувалася в м. Керч.

— *Наша частина захищала державний кордон СРСР або, як тоді казали, «стояла на страже водних і сухопутних рубежів страны», — продовжує ветеран. — Я був техніком-механіком електроустановки в літаку. Звільнився 31 жовтня 1959 року, повернувся в Поділ, пішов працювати в колгосп...*

Спочатку О. М. Куц три роки працював у бухгалтерії, потім іще три роки — обліковцем у тракторній бригаді: вимірював виорану площу, вів облік роботи механізаторів, витраченого технікою пального. Він був дисциплінованим, відповідальним і вельми скрупульозним, навіть педантичним у роботі, й ці якості не лишилися непоміченими. 1965 року Олександрові Михайловичу запропонували перейти в сільраду на посаду начвуса — вести облік військовозобов'язаних.

Суворий облік і контроль

Коли 1917 року більшовики захопили владу в Росії, то оголошили службу в армії добровільною. Головний більшовицький ідеолог Володимир Ленін стверджував, що в країні, де переміг пролетаріат, регулярна армія взагалі непотрібна.

Однак «гегемон» не поспішав добровільно записуватись у більшовицьке військо. На такий крок погоджувалися хіба що геть збіднілі люмпени, які розраховували на 15 рублів добоових і продовольчий пайок. Ці «добровольці» часто не підкорялися наказам командирів, масово дезертирували або перетворювалися на напівбандитські формування, які грабували і вбивали від імені радянської влади.

Тоді за справу взявся нарком у військових справах Лев Троцький. 1918 року він написав текст присяги, придумав емблему (п'ятикутну червону зірку) та сформував принципи, які протягом десятиліть лишалися незмінними в Червоній, а згодом Радянській арміях.

За понад 70 років неодноразово змінювалося командування військами й самі війська, ухвалювалося нове військове законодавство, постійно змінювалися терміни строкової служби та призовний вік, однак проголошені ще 1918 року армійські принципи були незмінними. Передусім це обов'язкова для всіх чоловіків військова повинність, масова допризовна підготовка та розгалужена система військоматів і структур, які займалися обліком військовозобов'язаних.

1967 року в СРСР ухвалили черговий закон «Про загальний військовий обов'язок», який з деякими поправками діяв аж до розвалу СРСР.

Відповідно до нього, всі чоловіки — громадяни СРСР незалежно від расової й національної приналежності, соціального стану, освіти та релігійних поглядів — зобов'язані були нести військову службу в лавах Збройних сил СРСР. Цей обов'язок був закріплений і в конституції країни.

Більше того, військову службу називали почесним обов'язком кожного громадянина та наполегливо нав'язували думку, що той, хто не служив у армії, не може бути справжнім чоловіком.

Термін служби в сухопутних військах становив два роки, на флоті — три. Випускники вишів служили в армії один рік. А якщо у виші була військова кафедра, вони могли взагалі не потрапити в армію.

Юнаки допризовного й призовного віку підлягали суворому обліку. З ними проводили заняття з початкової військової підготовки: у школах, технікумах, профтехучилищах, а також у навчальних пунктах, створених на підприємствах і в колгоспах. Паралельно навчання проводили організації Добровільного

О. М. Куц.

товариства сприяння армії, авіації та флоту (скорочено — ДТСААФ). Ухиляння від призову вважалося кримінальним злочином.

Чоловіки, які відслужили строкову військову службу або отримали відстрочку від армії, теж обліковувалися. Солдати, матроси, сержанти й старшини перебували на обліку до 50 років, офіцери — до 50–65 років. Жінки, які мали медичну або іншу військову спеціальність, перебували на обліку менше — до 40 років. При зміні місця проживання військовозобов'язані мусили обов'язково звертатися за місцем військового обліку й брати відкріпний талон, а прибувши на нове місце проживання, ставати на облік.

Ось цими питаннями й займався начвус сільради.

— *У Подільській сільраді було п'ятеро працівників: голова, секретар, бухгалтер, той, хто збирає податки, і я*, — розповідає О. М. Куц. — *Окрім постановки та зняття з військового обліку, в мої обов'язки входила робота з призовниками. Призов проводили двічі на рік — навесні і восени. Кількість призовників від Подолу була різною: коли — троє, коли — п'ятеро чи й більше хлопців. І я супроводжував призовників під час поїздок у Велику Багачку на медкомісію, в райвійськомат, на призовний пункт.*

Визначальна риса характеру — любов до людей

На цій посаді Олександр Михайлович працював ні багато ні мало 21 рік. А потім ще сім років працював листоношею.

У ті часи люди масово передплачували газети й журнали, писали листи та обов'язково вітали один одного листівками до свят. Отож листоноша мусив щодня долати великі відстані з величезною сумкою кореспонденції.

Попри значні обсяги роботи, Олександр Михайлович отримував задоволення від своєї діяльності. Певно, тому, що завжди любив людей, цікавився життям односельців, їхніми радощами й проблемами. Постійне спілкування з людьми було йому так само необхідне, як вода чи повітря.

І зараз, на заслуженому відпочинку, йому найбільше бракує саме спілкування. Правда, чоловіка оточують найрідніші люди — дружина, дочки, зяті, онуки — які всіма силами намагаються компенсувати відсутність сталих соціальних зв'язків.

— *Батько — дуже добра людина. Ми з сестрою в дитинстві мамі боялися значно більше, ніж батька. Він завжди нас балував, купував усе, що нам хотілося*, — розповідає донька ювіляра Любов Олександрівна. А потім, замислившись на мить, додає:

— *Тільки ви не подумайте, що ми якось шикували: нічого особливого у нас не було, жили, як усі люди. Батьки тримали велике господарство, жодного разу нікуди у відпустку не їздили — постійно працювали. Найбільше батько любив колоти дрова й косити сіно.*

...Зі своєю дружиною Вірою Даценко Олександр Куц познайомився в клубі.

— *Звернув увагу на симпатичну дівчину, підійшов, став прибалакуватися... А вже як зачепив, то й не відпустив*, — згадує чоловік.

1963 року молоді побралися й відтоді без малого 60 років разом. Віра Василівна майже 20 років працювала дояркою й ще 20 — свинаркою. Важка робота далася взнаки: відмовили ноги, зараз жінка пересувається на милицях.

Подружжя виховало двох доньок: Світлану, 1963 року народження, й Любу, молодшу від сестри на 12 років. Діждалися трьох онуків і правнучку.

Шановний Олександр Михайловичу! Ваші рідні, односельці й усі жителі громади вітають Вас із 85-річчям, зичать міцного здоров'я, активного довголіття, енергії, оптимізму, ясного розуму та всього, всього найкращого.

Зінаїда МАТЯШОВА.

Люди можуть жити до 180 років

Канадські науковці провели масштабне дослідження та встановили, що межа людського життя становить мінімум 130 років і, можливо, досягає 180 років.

У XIX столітті британський фольклорист і демограф Вільям Джон Томс заявив, що тривалість людського життя залежить від звичок, якості їжі, а також соціальних установок, оскільки довгожителство зустрічається в різних культурах із різними укладами. Багато випадків надзвичайної тривалості життя, на думку вченого, можна пояснити помилками або обманом (коли неправильно записували або вказували дату народження).

Відтоді людство погодилося з цією тезою й хіба що трохи розширило перелік факторів, які впливають на тривалість життя. Тепер же канадські науковці геть спростували поширене твердження. Більше того, вони заявили, що межі людського життя взагалі не існують!

Під час свого дослідження науковці використали метод математичного аналізу та склали «криву» людського життя. Виявилося, що після 50-річного віку ризик смерті зростає з року в рік. Однак приблизно від 80 років він починає сповільнюватися. А ось у віці від 105 до 110 років «лінія життя» взагалі вирівнюється. Тобто якщо люди дожили до такого поважного віку, ризик померти в них суттєво зменшується.

Складність підрахунків полягала в тому, що більшість даних виводили з молодших вікових груп. А в цей період людського життя дуже багато різноманітних факторів смертності: це й ДТП, й стреси на роботі, й ризик підхопити інфекційні хвороби...

Та після 110 років імовірність смерті у кожний наступний рік становить 50% як у чоловіків, так і у жінок. Науковці дійшли висновку, що можливий ліміт тривалості людського життя коливається від 130 до 180 років. А в деяких випадках верхньої межі взагалі немає. Іншими словами, з погляду математики люди можуть бути безсмертними.

Водночас автори дослідження підкреслили, що світ абстрактних чисел і реальності — різні речі. *«Кожна існуюча форма життя була і завжди матиме закінчення. Тому потрібно акуратно перенести математичні істини мовою повсякденного життя»*, — сказано в дослідження.

Нове дослідження зацікавило представників соціального страхування та пенсійних систем низки держав. А ще воно може допомогти вченим знайти нові методи продовження життя.

Довгожителі світу

Є понад десяток документально зафіксованих супердовгожителів, які дожили до 110 років.

Зовсім нещодавно, в листопаді 2021 року, на Філіппінах померла найстаріша людина у світі — Франсіско Сусано. Жінка народилася 11 вересня 1897 року. Прожила рекордсменка 124 роки.

На сьогодні найстарішим чоловіком у світі офіційно визнано Джа Хен Лі, який живе у Канаді. 13 жовтня 2021 року він відсвяткував 111-й день народження.

У неділю, 2 січня 2022 року, виповнилося 119 років жительці Японії Кане Танакі. Вона вважається найстарішою жінкою у світі.

Цікаво, що японка пережила три епідемії: іспанський грип (1918—1920), епідемію SARS-CoV (2003—2004), COVID-19, а також дві світові війни, наслідки атомного бомбардування Нагасакі, а також онкозахворювання у віці 103 роки.

Тоді у Танакі діагностували рак товстої кишки, але завдяки своєчасній операції в столичній клініці м. Токіо вона вижила.

2010 року її син написав про неї книгу «У добрі та погані часи, 107 років», у якій розповів про життя матері та секрети її довголіття.

Сама жінка пояснює своє довголіття здоровим харчуванням та міцним сном. Вона харчується рисом, рибою та супом, а також п'є багато води. Такої дієти Танакі дотримується відтоді, як їй виповнилося 112 років.

Зараз довгожителька проживає в будинку для людей похилого віку в місті Ніігата. Вона досі веде доволі активний спосіб життя, здійснюючи короткі прогулянки коридорами установи. Її хобі — каліграфія та математичний аналіз. Танакі не втомлюється повторювати, що сім'я означає для неї все.

«Подарунок під ялинку» громадянам України від народних обранців

В Україні вже нікого не дивує мінливість законодавства. Протягом 2022 року вступають у дію 48 законодавчих актів у різних сферах життєдіяльності: закони, постанови Кабміну, рішення тощо. Розповімо про найважливіші з них, які зачіпають практично кожного з нас.

Місяць тому, 1 грудня 2021 року, в Україні збільшилися прожитковий мінімум та мінімальна заробітна плата. Так, прожитковий мінімум для працездатних осіб тепер становить 2481 грн. Таким він залишатиметься до 1 липня, коли зросте до 2600 грн. 1 грудня 2022 року прожитковий мінімум підвищать ще раз — до 2684 грн.

Мінімальна зарплата з 1 грудня 2021 року становить 6500 грн. Наступне її підвищення відбудеться в жовтні 2022 року — на 200 грн до 6700 грн. На цьому рівні вона триматиметься до кінця року й підвищиться до 7176 грн лише 1 січня 2023-го.

Багато державних виплат «прив'язані» до прожиткового мінімуму й мінімальної зарплати. Так, після підвищення прожиткового мінімуму зросли розміри державних допомог на дітей, максимальної та мінімальної пенсій, соціальної допомоги людям, які не заробили собі пенсії, аліментів тощо.

У зв'язку зі зростанням мінімальної заробітної плати зазнали перерахунку пенсії 65-річних українців. А загалом 2022 року пенсіонерам обіцяють 12 послідовних підвищень виплат із охопленням найчисельніших категорій.

Чимало податків, які сплачує бізнес, теж розраховуються на основі «мінімалки». Отже, зросла зарплата — збільшилися як виплати працівникам, так і податки, які виробники мусять віддати державі. А оскільки зайвих коштів їм ніде взяти, доводиться підвищувати ціни на товари. Тому пересічним громадянам не варто сподіватися, що в результаті зростання мінімальної зарплати вони стануть багатшими.

Реєстратори розрахункових операцій

Ще один «подарунок» для бізнесу — обов'язкове використання з 1 січня 2022-го року реєстраторів розрахункових операцій (РРО) підприємствами 2, 3 та 4 груп під час готівкових розрахунків. У сільській місцевості РРО дозволили не використовувати.

Ця законодавча ініціатива викликала неабияку критику з боку бізнесу. Водночас вона захищає споживачів від недобросовісних продавців та надавачів послуг, адже касовий чек офіційно підтверджує покупку товару чи отримання послуги. От тільки біда: щодня в Україні фіксують масові збої в роботі програмного забезпечення. А приймати готівку без РРО підприємці не можуть — за це передбачені чималі штрафи. Влада навіть пообіцяла відкласти дію закону на місяць.

Закон мав набути чинності ще 1 січня 2021 року. Однак у грудні 2020-го, на тлі коронакризи та протестів ФОПів, нардепи відклали його запровадження на рік.

Обов'язковим платежем, який справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів, є земельний податок. Окремі категорії громадян мають пільги зі сплати цього платежу. Зокрема від сплати земельного податку звільняються:

- особи з інвалідністю I і II груп;
- особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років;
- пенсіонери (за віком);
- ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ве-

Соціальний захист чорнобильців

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» щодо підвищення рівня пенсійного забезпечення окремих категорій осіб №1584-IX» збільшує розміри пенсії для ліквідаторів та осіб, які постраждали від Чорнобильської катастрофи.

Для дітей з інвалідністю та осіб із інвалідністю III категорії мінімальний розмір пенсії становитиме 3700 грн, для II категорії — 4800 грн, для I категорії — 6000 грн. Крім того, додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, та щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи виплачуються повністю, незалежно від заробітної плати, пенсії чи іншого доходу.

Встановлено мінімальний розмір загальних пенсійних виплат із прив'язкою до середньої заробітної плати. Для I категорії це 100%, для II категорії — 80%, для III категорії — 60% середньої заробітної плати в Україні. Тобто якщо загальний розмір пенсійних виплат не сягає вищезазначеного рівня, держава доплачує різницю.

Безперешкодний доступ інвалідів до свого житла

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо соціальної захищеності осіб з інвалідністю № 1665-IX» набуває чинності 1 лютого 2022 року. Органи місцевого самоврядування або організації, у чиєму віданні перебуває житловий фонд, мають подбати, щоб люди з інвалідністю могли без перешкод діставатися до свого житла. Якщо не можуть цього зробити, мають замінити житло. Правда, у законі не сказано, де віднайти на це кошти.

ПДВ на електронні послуги

Із 1 січня 2022 року всі неукраїнські компанії, які надають електронні послуги в Україні на суму понад 1 млн грн, зобов'язані реєструватися як платники податків, подавати звітність і сплачувати ПДВ. Це не стосується освітніх послуг (наприклад, платних курсів дистанційного навчання).

Впровадження цього закону можна вважати позитивним, адже створюється додаткове джерело надходжень до бюджету. Та не забуваймо: податки в кінцевому рахунку зазвичай платять споживач, тому ціни на електронні послуги (наприклад, на підписки на YouTube, Netflix, Spotify, програмне забезпечення Microsoft Office тощо) неодмінно зростуть. Google та інші іноземні сервіс-провайдери вже повідомили про підвищення ціни на послуги на 20%.

Інші податки

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень №1914-IX» містить 119 сторінок

тексту й, вочевидь, потребує окремої статті або роз'яснення. Зупинимося на тих новаціях, які зачіпають більшість українців.

Власники земельних ділянок мають обов'язково сплатити мінімальне податкове зобов'язання. Якщо сума всіх податків (податку на землю, податку на прибуток, єдиного податку тощо), що сплачуються сільгоспвиробником, буде меншою за МЗП, то йому доведеться доплатити різницю. Це стосується сільськогосподарських земельних ділянок, які розташовані за межами населених пунктів. Експерти говорять, що сума такого податку приблизно дорівнює 1,5 тис. грн із 1 га.

Оподатковується й продаж сільгосппродукції (крім тваринництва), вирощеної на земельній ділянці (наприклад, овочів): якщо дохід перевищує 12 мінімальних зарплат (78 тис. грн у 2022 р.), треба сплачувати 18% (ПДФО).

Продаж другого об'єкта нерухомості (земельні ділянки, квартири, будинки) оподатковується у розмірі 5%, а третього і всіх наступних об'єктів нерухомого майна протягом одного року обкладається податком у 18% (ПДФО). Якщо таку нерухомість отримано у спадщину, ці правила не застосовуються.

Розрахунки за газ

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запровадження на ринку природного газу обліку та розрахунків за обсягом газу в одиницях енергії №1850-IX» містить дві основні новації.

Перша — це постачальник «останньої надії». Це положення діє вже зараз, і його дія закінчується 1 травня 2022 р. Якщо якийсь постачальник газу не зможе забезпечити постачання, то споживача переведуть до постачальника «останньої надії», який забезпечить необхідний обсяг газу. Таким постачальником є НАК «Нафтогаз України», яка у разі потреби постачатиме газ за ціною базової річної пропозиції (наразі 7,96 грн за кубометр). Друга новація стосується зміни способу розрахунку. Тепер користувачі сплачуватимуть не за кубометри газу, а за енергію. На практиці це означає, що споживачі послуги з постачання теплової енергії отримуватимуть у квитанціях інформацію про обсяг спожитої енергії у кіловат-годинах.

Національний спротив

Закон «Про основи національного спротиву» Верховна Рада України ухвалила ще в липні 2021 року. З 1 січня 2022 року в Україні розпочалося формування частин територіальної оборони та руху опору, які є складовими національного спротиву. Якщо Росія почне повномасштабне вторгнення до України, ці складові мають завдати агресорові непоправних втрат і примусити зупинити вторгнення. Закон описує, які органи влади і як саме мають організовувати територіальну оборону та готувати громадян до спротиву.

Газети українською

Друковані засоби масової інформації (тобто газети та журнали) тепер мають видаватися українською мовою. Друк газет іншою мовою

(зокрема й російською) дозволяється, якщо одночасно з відповідним тиражем видання іноземною мовою видається тираж цього видання державною мовою. Україномовні газети і журнали мають становити не менш як половину всіх друкованих ЗМІ у місцях продажів (магазини, кіоски). Винятком є друковані засоби масової інформації на кримськотатарській, англійській мовах, мовах корінних народів України чи офіційних мовах Європейського Союзу. За порушення цих правил накладається штраф у розмірі 6800–11900 грн.

Спрощено підключення до електромереж

Це, своєю чергою, має полегшити ведення бізнесу (цей закон стосується насамперед підприємців) та збільшити інвестиційну привабливість України.

Спрощуються процедура надання землі для прокладання електричних ліній, розроблення і погодження відповідної землевлпорядної та проектної документації. Так, внесення змін до Державного земельного кадастру тепер має відбуватися впродовж одного дня. Передбачене й створення «єдиного вікна», куди можна звертатися з усіх питань.

Електромобілі

Із 1 квітня 2022 року дозволено ввезення в Україну до 2026 року електромобілів без сплати ПДВ та передбачені пільги для виробників електротранспорту, зокрема звільнення від сплати ПДВ на 15 років.

Результати цього нововведення українці навряд чи відчують 2022 року, адже закон спрямований насамперед на стимулювання виробництва. Та все ж сподіваємося, що років через 5–10 електрокари стануть цілком доступними для пересічних українців, тож їх побільшає на українських шляхах. Отже, вдихатимемо менше шкідливих викидів.

Дитяче харчування

Вимоги та контроль до дитячого харчування адаптують до європейських стандартів, воно має стати цілком безпечним. Виробники зобов'язані застосовувати певні терміни, описуючи склад дитячого харчування. Обов'язково слід вказувати вік дитини, з якого дозволяється вживати цей продукт, кількість мінеральних речовин, вітамінів, кількість холіну, інозитолу та карнітину тощо.

Крім того, заборонено рекламувати дитячі суміші на телебаченні, реклама дозволена лише в спеціалізованих виданнях.

Штрафи за продаж ліків

Ще один закон, який захищає малолітніх українців, забороняє продавати ліки дітям до 14 років. Аптекарям, які це зроблять, загро-

жує штраф у розмірі 3400–6800 грн. Бабусі більше не зможуть посилати онуків по ліки, але водночас в онуків буде менше можливостей отруїтися цими ліками. Крім цього, збільшилися штрафи за продаж ліків без рецептів — до 850–3400 грн.

Закон «Про медіацію»

Медіація — це позасудова добровільна процедура, під час якої сторони з допомогою медіатора намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів. Закон урегулює правила проведення такої процедури, що відбувається до звернення до суду.

Медіатор (той, хто здійснює медіацію) не приймає рішення щодо суті конфлікту, він може лише надавати консультації та відповідно до обраної методики намагатися врегулювати конфлікт. За результатами успішної медіації укладається договір, в якому сторони медіації мають узгодити зобов'язання, способи та строки їх виконання, а також наслідки їхнього невиконання або неналежного виконання.

Підготовка медіаторів передбачає 90-годинну програму навчання. Об'єднання медіаторів і суб'єкти, що забезпечують проведення медіації, ведуть реєстри медіаторів.

Таким чином, українці отримають дві можливості: по-перше, урегулювати свої конфлікти у позасудовому порядку відповідно до розроблених правил і за рекомендаціями професійних медіаторів; по-друге, освоїти нову перспективну професію. Звичайно, якщо маєте до цього хист та бажання стати медіатором.

Закон про олігархів

І насамкінець — про гучний закон під назвою «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів) № 1780-IX», яким дуже пишається українська влада.

Основні положення закону зводяться до визначення поняття «олігарх» і формування реєстру олігархів. Цей реєстр всетиме РНБО: вона внесе його та виключатиме осіб із нього (і сама ж визначатиме, хто є олігархом, а хто — ні). При цьому слід пам'ятати, що РНБО — повністю підконтрольний президентові орган.

Олігархам заборонено: фінансувати партії, мітинги, демонстрації та купувати об'єкти великої приватизації. Вони мають подавати декларації про майно, як це нині роблять державні службовці. А державні службовці мають подавати декларації про контакт із олігархами.

Хто звільняється від сплати земельного податку

теранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

— особи, визнані постраждалими внаслідок Чорнобильської катастрофи;

— на період дії єдиного податку четвертої групи власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду платнику єдиного податку четвертої групи.

Ця пільга поширюється на одну земельну ділянку за кожним видом використання у межах граничних норм:

— для ведення особистого селянського господарства — у розмірі не більше ніж 2 га;

— для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка): у селах — не більше ніж 0,25 га, в селищах — не більше ніж

0,15 га, у містах — не більше ніж 0,10 га;

— для індивідуального дачного будівництва — не більше ніж 0,10 га;

— для будівництва індивідуальних гаражів — не більше ніж 0,01 га;

— для ведення садівництва — не більше ніж 0,12 га.

До переліку видів земельних ділянок, щодо яких фізичні особи мають право на пільги зі сплати земельного податку, не включені земельні ділянки, що утворилися шляхом переданих за рішенням відповідної ради земельних часток (паїв).

Якщо фізична особа станом на 1 січня поточного року має у власності кілька земельних ділянок одного виду використання, площа яких перевищує межі граничних норм, то до 1 травня поточного року повинна подати пись-

мову заяву у довільній формі до контролюючого органу за місцем розташування земельної ділянки про самостійне обрання/зміну земельної ділянки для застосування пільги.

Пільга починає застосовуватися до обраної земельної ділянки з базового податкового (звітного) періоду (календарний рік), у якому подано таку заяву.

Якщо право на пільгу у фізичної особи виникає протягом календарного року, та/або фізична особа набуває право власності на земельну ділянку/ділянки одного виду використання, така особа подає заяву про застосування пільги протягом 30 календарних днів із дня набуття такого права на пільгу та/або права власності.

**За інформацією
Північно-Східного міжрегіонального
управління Міністерства юстиції.**

Дні народження відзначають члени нашої громади:

14 січня
ВИТУШКО ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ
(с. Мостовіщина) – 65 років;

15 січня
СІРЯЧОК КАТЕРИНА ФЕДОРІВНА
(с. Білоцерківка) – 75 років;

16 січня
КАТРЕНКО ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ
(с. Бірки) – 60 років;

18 січня
ГНІДАШ АЛЛА МИКОЛАЇВНА
(с. Бірки) – 60 років;

19 січня
СКРИПНИК ЮРІЙ ПЕТРОВИЧ
(с. Красногорівка) – 70 років;

23 січня
ВЕРЕЩАКА НАДІЯ ФЕДОСІВНА
(с. Коноплянка) – 90 років;
ДЕЙКО ЮРІЙ ІВАНОВИЧ
(с. Красногорівка) – 70 років;

24 січня
ЦИКАЛО ГАННА ВАСИЛІВНА
(с. Балаклія) – 60 років;

25 січня
СІРЕНКО МИКОЛА ІВАНОВИЧ
(с. Огірівка) – 60 років;

26 січня
ГАЛИМУРЗА
АНАТОЛІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(с. Мостовіщина) – 60 років;

27 січня
СИДОРЕНКО КАТЕРИНА СТЕПАНІВНА
(с. Красногорівка) – 85 років.

Виконком Білоцерківської сільської ради, рада ветеранів та члени громади вітають іменинників і бажають міцного здоров'я, безмежного щастя, добробуту, надійних друзів, невичерпного оптимізму, любові й розуміння близьких.

Хай дороги стеляться крилато,
Будуть чисті, рівні, як струна,
А добро не оминає хату,
Як не обминає цвіт весна.

Хай здоров'я, радість і достаток
Стеляться для вас, як вишні цвіт,
Хай малює доля з буднів свято,
І Господь дарує вам багато літ.

Мудрість великих

Саме по собі життя – ні благо, ні зло: воно вмістило в себе і добро, і зло, залежно від того, на що ви самі перетворили його

(М. Монтень).

Життя – це краса, милуйся нею. Життя – це виклик, прийми його. Життя – це обов'язок, виконай його. Життя – це гра, стань гравцем. Життя – це таємниця, пізнай її. Життя – це любов, насолоджуйся нею. Життя – це успіх, шукай його. Життя таке чудове, не погуби його! О, це твоє життя, борони його!

(Оноре де Бальзак).

Якщо тобі коли-небудь захочеться знайти людину, яка зможе подолати будь-яку перешкоду і зробити тебе щасливим, просто подивися в дзеркало і скажи: «Привіт!»

(Р. Бах).

Уміти насолоджуватися простим життям – означає жити двічі

(Марціал).

Дійте і ніколи, ніколи, ніколи, ніколи не здавайтеся!

(Уїнстон Черчілль).

Правда зробить вас вільними, але спочатку вона вас неабияк розізлисть.

(Уорнер Ерхард).

Чого очікувати 2022 року

На календарі – 14 січня, так званий Старий новий рік – незвичайне свято, яке з дивовижною впевненістю досі відзначають на пострадянському просторі. Отже, можемо говорити про «повноцінне» настання нового 2022 року. Тому саме час проаналізувати, яким він буде для нас.

Зазвичай напередодні Нового року з'являється чимало астрологічних прогнозів, нерідко суперечливих. Ми ж вирішили відмовитися від різного штибу гороскопів та оприлюднити наукові прогнози експертів на 2022 рік.

Пандемія, інфляція й «апетити» Путіна

Щоденна британська газета міжнародних фінансових кіл «Financial Times» заявляє, що 2022 рік буде доволі тривожним для людства. Передусім через появу нового трансмісивного штаму COVID-19 і сплеск захворюваності.

Ці побоювання небезпідставні. Більшість вірусологів очікували, що на зміну штаму Дельта прийде новий мутант, але мало хто передбачав, що Омикрон з'явиться настільки швидко.

Було б дивно, якби еволюція вірусу не створила новий штам. Чи спричинить наступний домінуючий варіант важкий перебіг захворювання та сплеск летальних випадків, залежатиме від масштабів вакцинації та дотримання правил соціального дистанціювання, прогнозують аналітики.

При цьому вони схиляються до

думки, що африканські країни й надалі відставатимуть за темпами щеплення. Спроби забезпечити їх достатньою кількістю вакцин 2021 року провалилися, ця тенденція 2022 року зберігатиметься.

Не вельми оптимістичні прогнози «Financial Times» і щодо економіки. У світі продовжиться інфляція, цьому сприятиме посилення монетарної політики багатьох держав. А ось дефіцит ресурсів, притаманний 2021 року, може бути тимчасовим.

Аналітики називають біткоїн – найпопулярнішу криптовалюту в світі – засобом захисту від інфляції. Політики та спортсмени почали отримувати зарплату в біткоїнах. Цей тренд збережеться й 2022 року.

За прогнозами фахівців видання, ринок праці активізується. Багато лю-

дей повернуться до роботи, адже заощадження, накопичені раніше, закінчуються. Проте попит і пропозиція на ринках праці багатьох країн ще залишатимуться «під напругою» через демографічне старіння та падіння рівня міграції.

Швидше за все, Росія не наважиться на широкомасштабне вторгнення в Україну. Однак очільник Кремля Володимир Путін зможе придумати нові способи дестабілізувати Україну без військової допомоги, шантажуватиме НАТО та примусить до більших поступок у переговорах.

Принагідно зазначимо, що 17 із 20 прогнозів «Financial Times» на 2021-й рік здійснилися.

«Повернення до 2019 року не буде»

Нам видалися цікавими й прогнози, опубліковані міжнародним виданням «The Economist».

«Якщо 2021 рік став періодом, коли світ перевернув хід пандемії, то 2022 року домінуватиме потреба пристосуватися до нових реалій: як у сферах, змінених коронавірусною кризою (модифікований світ роботи, майбутнє подорожей), так і в «старих» глибоких аспектах, які знову активізувалися (прискорення зміни клімату, піднесення Китаю)», – зазначає авторитетне видання. І додає: «Чи може 2022 рік стати переходом від пандемії до ендемії? Ми всі сподіваємося на це, але повернення до 2019 року вже не буде».

Пояснюючи цю тезу, видання зазначає, що в результаті великого

потрясіння – пандемії – багато людей змінили свій світогляд. Вони воліють працювати дистанційно, більше часу приділяти своїм близьким та жити подалі від центрів, на природі. Ця тенденція зберігатиметься, як і необхідність носити захисні маски з поваги до безпеки оточуючих.

Вартість криптовалют 2021 року нечувано зросла й надалі битиме всі рекорди, стверджує «The Economist».

У світі авто прогнозується подальше утвердження електрокарів. Багато країн уже задекларували курс на відмову від машин, що працюють на вичерпному паливі. Тож ціна на бензині авто може різко впасти.

Ще одна тенденція, яка збережеться 2022 року – нова космічна гонка. Росія та Китай працюють над створен-

ням нової місячної бази, яку планують запустити до 2030 року, а 2024 року планують відправити апарат до астероїду. Не відстає від них і NASA.

А Ілон Маск планує запустити на орбіту корабель Starship, який він назвав «святим Граалем для космічних технологій». Очікується, що в рамках проєктів StarLink від SpaceX та Project Kuiper від Blue Origin та Amazon у 2022 році будуть запущені тисячі супутників, які забезпечуватимуть швидкий ширококомунікаційний доступ до інтернету.

Побічним ефектом цих запусків є велика кількість космічного сміття, яке може зіткнутися з апаратами та завадити астрономічним спостереженням.

А що в Україні?

А тепер перейдемо від світових прогнозів до очікувань в Україні – це нам ближче. І почнемо з продовольчої безпеки.

У липні 2020 року Кабінет міністрів затвердив Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2021–2023 роки. Зокрема, Кабмін очікує 2022 року урожай зернових у 77,2 млн тонн, олійних культур – 22,1 млн, виробництва молока – 9,8 млн (проти 9,6 млн 2020-го), свинини – понад 1 млн тонн (2020-го було 960 тис.). Валовий внутрішній продукт сільського господарства, за прогнозом, зростатиме на 3,5–3,8% щороку і 2022-го має досягнути 404 млрд грн. При цьому питома вага сільського господарства у ВВП України, на думку Кабміну, має з року в рік скорочуватися й 2022-го року становитиме 8,8%.

Проте значно реалістичнішими (хоча й не такими оптимістичними) видаються прогнози вітчизняного аналітичного видання «Дзеркало тижня».

Видання констатує: Україна виробляє основні види сільськогосподарської продукції у кількості, здатній забезпечити не лише внутрішній ринок, а й нагодувати світ. До всього, 2021 року Україна отримала рекордний урожай зернових.

На перший погляд, підстав хвилюватися немає. Однак ціни на харчі залежать не лише від зібраного врожаю,

а й від цін на енергоносії. А вони різко подорожчали. Тож дорогий газ і постійне зростання тарифів на електроенергію штовхають ціни на їжу вгору. 2022 року продукти харчування неминує дорожчати.

Першими в бою з непомірними цінами на газ полягли овочі. Точніше, виробники овочів закритого ґрунту. На сьогодні великі вітчизняні тепличні комплекси простоюють. Замість українських огірків-помідорів ринок заповнили імпортні овочі.

Одним із етапів виробництва круп, борошна є сушіння зерна, а значить, використання енергоресурсів. Ще більша частка енергії закладена у виробництво цукру. За прогнозами «Дзеркала тижня», 2022 року аграрії можуть узагалі відмовитися сіяти цукрові буряки, тож матимемо ще й дефіцит солодкого продукту. І хоча влада намагається тиснути на виробників та торгівельні мережі, стримати ціни навряд чи вдасться. Бізнес пропонує шукати інші механізми, наприклад, піти шляхом ЄС та скасувати ПДВ на всі продукти харчування.

Вочевидь, дорожчатимуть не лише харчі, а й інші вітчизняні товари. Бо наш уряд, стримуючи ціни на газ для населення, скромно замовчує, що за дорогий газ для промисловості доведеться платити все тому ж населенню...

«Європа опинилася між моло-

том і ковадлом: молот – збільшення глобального попиту, ковадло – тактика мінімізації обсягів трубного газу, що експортується в ЄС (або так званої сушки ринку), яку почав застосовувати «Газпром» улітку цього року і суттєво посилив напругу. Комбінація цих факторів призвела до рекордно високих рівнів цін на європейських газових хабах, де ціна ввевнено тримається в районі 1000 дол. за тисячу кубометрів, і перспективи її повернення до рівня, який відповідав би нафтовому або вугільному еквіваленту навіть з урахуванням усіх поправок на екологічність, виглядає малореальною», – заявляє экс-голова правління НАК «Нафтогаз України» Андрій Коболєв.

Він прогнозує, що запаси газу в українських сховищах будуть доволі низькими, Україна потребуватиме імпорту блакитного палива, а значить, і додаткових коштів для його закупівлі. При цьому згадує відоме прислів'я: «Якщо проблему можна вирішити за гроші, то це не проблема, це витрати».

Тож будьмо оптимістами – попри сумні прогнози! До речі, так званий індекс щастя зазвичай високий не в можливих країнах, а в країнах із доволі низьким рівнем життя населення. І це підтверджує відомий вислів: «Щастя за гроші не купиш».

Підготувала Ніна КОРНІЄНКО.